

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
		10/4-41
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум:
		10. 6. 2016.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Ванредни професор др Бисера Јевтић
2. Редовни професор др Ненад Сузић
3. Доцент др Марија Јовановић

2. Одлука Већа департмана за педагогију број 10/4-6 од 03. фебруара 2016. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Милица Раде Јовановић
2. Година уписа на мастер академске студије
2014/2015.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије педагогије

III НАСЛОВ – МАСТЕР РАДА:

*Последице просоцијалног понашања младих у вршњачкој
средини*

IV ПРЕГЛЕД -МАСТЕР РАДА:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Структура мастер рада састоји се из теоријског приступа проблему, методолошког приступа проблему истраживања, анализе и интерпретације резултата истраживања, закључних разматрања и прилога који представљају истраживачке инструменте. Теоријски оквир истраживања чине следеће целине:

Увод

I ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

- 1.Просоцијално понашање и просоцијална усмереност
2. Просоцијално понашање између теорије и праксе
3. Друштвени фактори који утичу на развој просоцијалног понашања
 - 3.1. Утицај породице на развој просоцијалног понашања
 - 3.2 Утицај вршњака на развој просоцијалног понашања
 - 3.3 Просоцијално понашање младих у школској средини
 - 3.4. Утицај културе и друштвених услова на вршњачке односе и просоцијално понашање
4. Сарадња породице и школе у циљу успостављања просоцијалне климе и превенције вршњачких конфликта
- 5.Социјалне вештине важне за развој просоцијалног понашања
6. Просоцијално понашање младих
7. Последице просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини
 - 7.1 Последице просоцијалног понашања вршњака на школско постигнуће младих
 - 7.2 Последице просоцијалног понашања вршњака на развој моралности код младих
 - 7.3 Последице просоцијалног понашања вршњака на развијање социјалних компетенција код младих
8. Подстицање просоцијалног понашања
9. Предходна истраживања на тему просоцијалног понашања деце и младих

II МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

- 1.Проблем истраживања
2. Предмет истраживања
3. Циљ истраживања

4. Задаци истраживања
5. Хипотезе истраживања
6. Варијабле истраживања
7. Методе, технике и инструменти истраживања
8. Популација и узорак истраживања
9. Статистичка обрада података

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА

1. Школско постигнуће
2. Просоцијално понашање
3. Моралност
4. Хуманост
5. Социјалне компетенције
6. Факторска анализа

Закључна разматрања

Литература

Прилог 1

Закључак представља есенцијалну интегрисаност добијених резултата истраживања и теоријског дела рада.

Укупан број коришћених библиографских јединица у раду износи 42, од чега је коришћена у потребној мери и инострана литература на енглеском језику. Рад садржи 13 табела.

Укупан број страница мастер рада, укључујући литературу и прилоге који представљају инструменте, износи 83.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Основну тему овог рада представља позитиван утицај просоцијалног понашања младих на остале вршњаке у вршњачком колективу. Рад се бави испитивањем утицаја просоцијалног понашања младих на подстицање позитивног односа према школи и школском постигнућу, развојем моралности и хуманости и развијањем социјалних компетенција младих у вршњачкој средини. Рад се бави и указивањем на специфичне последице просоцијалне оријентације и просоцијалног понашања које се испољавају у виду веће емпатичност и бриге за добробит других, спремности да се пружи помоћ у невољи, прихватања алтруистичке и просоцијалне вредносне оријентацију и чешћег испољавања алтруистичког и просоцијалног понашања.

Просоцијално понашање дефинише се као понашање којим се жели помоћи другој особи или учинити нека корист. Мотиви за просоцијално понашање могу бити различити, као што су покушај добијања неког облика награде, избегавање казне или стварна жеља да некоме помогнемо. Старија деца се у већој мери просоцијално понашају од млађе, с обзиром да се повећава учесталост просоцијалног понашања и његова сложеност, како се деца емоционално, когнитивно и морално развијају. Са одрастањем такође долази до промена мотивације за такво понашање. Тако се, на пример, адолесцент за разлику од млађе деце, чешће понашају просоцијално, без очекивања неке награде, тј. из алтруистичких мотива. Група вршњака значајно утиче на то које ће вредности дете настојати да оствари, делује на његово настојање за независношћу и самосталношћу, као и на формирање многобројних личних социјалних ставова, односа и понашања.

О утицају вршњака на просоцијални развој младих говоре подаци о позитивној повезаности између блискости са вршњацима с једне и показатељима просоцијалне оријентације и просоцијалног понашања с друге стране. Ученици који остварују већу блискост са вршњацима показују већу емпатичност и бригу за добробит других, спремнији су да пруже помоћ у невољи, усвојили су алтруистичку вредносну оријентацију и чешће испољавају алтруистичко понашање.

Интеракција са вршњацима доприноси развијању социјалних вештина деце и младих, али и социјално компетентно понашање утиче на вршњачку прихватањеност и остваривање позитивних интерперсоналних односа са вршњацима. Одређене особине и понашања која говоре о просоцијалној оријентацији (искреност, толеранција, племенитост, оданост,

помагање, дарежљивост, солидарност) развијају се током односа са вршњацима, а са друге стране деца која испољавају просоцијално понашање остварују блискост/емоционалну повезаност са својим

вршњацима и популарна су. У средњим школама млади треба да, поред усвајања наставног градива, разумеју и усвоје основне вредности своје културе и да науче социјалне вештине неопходне за ефикасно понашање у складу са овим вредностима. Поред тога, млади, односно адолесценти, велики део свог времена проводе у школи и највећи део интерперсоналних односа остварују управо у свом одељењу. Просоцијално понашање младих у вршњачкој средини као што је одељенска заједница може имати бројне позитивне последице како на квалитет интерперсоналних односа чланова те заједнице, тако и на саме чланове заједнице. Зато се као предмет овог истраживања разматрају последице просоцијалног понашања младих у средњошколској вршњачкој средини или у средњошколским одељенским заједницама.

Задаци истраживања

1.1. Утврдити да ли млади који испољавају просоцијално понашање подстичу позитиван однос према школи и школском постигнућу код својих вршњака

1.2. Утврдити да ли млади који испољавају просоцијално понашање подстичу просоцијално понашање у целом колективу

1.3. Утврдити да ли просоцијално понашање појединих вршњака доприноси и развоју моралности код осталих у колективу

1.4. Утврдити да ли просоцијално понашање вршњака утиче на развој хуманости код младих у вршњачкој средини

1.5. Утврдити да ли просоцијално понашање вршњака подстиче развијање социјалних компетенција младих у вршњачкој средини

Узорак чине ученици четири одељења четвртог разреда средње Економске школе у Бору.

Истраживањем је обухваћено 100 испитаника.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Млади у време адолесценције почињу да проводе пуно више времена са својим вршњацима. У овом осетљивом периоду они постају подложнији утицају од стране својих вршњака. Важно је имати на уму да вршњаци могу имати веома позитиван утицај на младе, те им стога треба помоћи да пронађу и одаберу пријатеље који имају интересе и ставове који су у складу са друштвено прихватљивим нормама понашања, укључујући добро учење и испуњавање школских обавеза, поштовање према другима, алтруизам, сарадња, толеранција, али и избегавање девијантних група и понашања. Адекватан процес социјализације и поседовање социјалних вештина неопходних за иницирање и одржавање позитивних социјалних односа доводи до пожељног и просоцијалног понашања. На тај начин млади не само да поседују академске и социјалне вештине, већ њихове интеракције са вршњацима подстичу појаву и испољавање просоцијалног понашања код осталих вршњака. Како је школа специфична средина у којој млади остварују богате и свакодневне односе са вршњацима, она представља веома важно поље вршњачких интеракција, које обогаћује искуство младих и које доприноси развоју и сазревању личности. Добри односи међу ученицима и повољна разредна клима иницирају задовољство школом и повољно утичу на однос младих према школи и школским обавезама, подстичу развој способности стављања на место другог, сарадњу међу ученицима, толеранцију и уважавање других, развој хуманости и сл. Са оваквом особинама и могућностима, школа, односно одељење ученика представља веома погодну средину за сагледавање последица просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини. Ово истраживања је имало за циљ да одговори на пет специфичних питања која се тичу последица просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини. Први циљ је био утврдити да ли млади који испољавају просоцијално понашање подстичу позитиван однос према школи и школском постигнућу код својих вршњака, што је и нашим радом потврђено. Добијени подаци сугеришу да млади наглашавају значај својих вршњака из одељења за сопствене успехе у школи, односно највећи проценат испитаника се у потпуности слаже са изјавом да их помоћ и подршка другова из одељења подстичу да више уче. Осим тога, подаци указују да ученици највише воле да обрађују ново градиво у малим групама, односно сарађујући са вршњацима и да тако запамте највећи број информација. Ови подаци могу бити веома корисни наставницима, како због коришћења метода рада у малим групама приликом обраде новог градива, тако и због коришћења овог метода за

подстицање сарадње и јачања интерперсоналних односа. Једини изненађујући резултат који није у складу са постављеном тврдњом, ни са претходним истраживањима је да је највећи проценат испитаних ученика остао неутралан по питању да у школи највише воли да иде због друштва. Овај податак се може протумачити позитивно и претпоставити да су главни мотиви због којих млади настављају школовање школско постигнуће и академски статус.

Следеће питање које је дало интересантне показатеље је подстицање просоцијалном понашања младих у целом колективу. Претпоставка је била да млади који испољавају просоцијално понашање, таквим својим понашањем, подстичу просоцијално понашање у целом колективу. Највећи број испитаника се слаже са свим тврдњама које иду у прилог овој хипотези, на основу чега се може закључити да вршњаци из разреда у највећој мери представљају модел пожељног понашања на који се вршњаци требају угледати. Својим примером, односно просоцијалним понашањем вршњаци из разреда подстичу на сарадњу, на бригу о другима, на алтруистичко понашање. Овакви подаци су охрабрујући, али треба имати у виду да, ако је утицај вршњака толико јак и ако млади усвајају и копирају modele понашања својих вршњака, је неопходно строго водити рачуна о непожељним моделима понашања вршњака и њиховом утицају на младе.

Један од проблема којим смо се бавили у овом истраживању је и утицај просоцијалног понашања на развој моралности код осталих у колективу. На основу теорије се може закључити да је интеракција са вршњацима, као и узајамност односа и релативна равноправност, неопходна за разумевање других, за способност преузимања улоге другог, осетљивост и бригу за друге, чиме се стварају предуслови за развој зреле, аутономне моралности. У тумачењу резултата овог истраживања је очигледно да млади доживљавају вршњаке из свог разреда и односе са њима као главне факторе развоја њихове моралности и промена у моралном суђењу. У свим тврдњама доминира оцена „углавном се слажем“, а што је још упечатљивије, је да ниједан од испитаника није одговорио да се не слаже да су правила које доносе у њиховом колективу резултат међусобног договарања, затим да са друговима из одељења дискутују о различитим темама и размењују идеје, да су их другови из одељења научили који су пожељни друштвени захтеви и норме, као и да се позитивно

односе према другима. Ове резултате је могуће, а и потребно искористити у свакодневном раду са младима и развијањем и побољшавањем њихових међусобних интеракција подстицати развој њихове моралности.

Питање које је размотрено у овом истраживању јесте и утицај просоцијалног понашања вршњака на развој хуманости код младих у вршњачкој средини, односно разреду. Резултати су показали да млади у великој мери науче од својих вршњака како да испоље хуманост, односно да покажу љубазност, доброту, милосрђе, толерантност и сличне особине и понашања. Највећи проценат испитаника се сложио са већином тврдњи. Једино изненађење су били резултати везани за претпоставку да млади радије учествују у хуманитарним активностима ако то чине и њихови вршњаци, по којима се највећи део испитаника не слаже са овом тврдњом. У школском окружењу овакво размишљање је присутно кад су хуманитарне активности у питању, како због узајамне свести о значају истог тако и због жеље да сви буду укључени у исте ствари.

На крају ово истраживање је имало за циљ да утврди да ли просоцијално понашање вршњака подстиче развијање социјалних компетенција младих у вршњачкој средини. Испитани ученици су у највећем броју сложили да су од другова из одељења научили да разумеју и воде рачуна о потребама другим, као и да преговарају у конфликтним ситуацијама. Такође, највећи број испитаника сматра да је понашање њихових другова је утицало да развију свест о последицама сопствених поступака по друге, и није било оних који се нису сложили са овом тврдњом. Испитаници су показали делимично слагање са тврдњом да је прихватање од стране другова из одељења допринело да развију комуникацијску компетентност, док није било оних који се нису сложили са тим. На основу ових података очигледно је да вршњачки колектив, какав је одељење ученика има изузетно важну улогу у оспособљавању младих за функционисање у различитим колективима и групама, ако и у стицању социјалне компетенције, што значи да је и ова последња хипотеза доказана.

Примену факторске анализе код скале коришћене у истраживању оправдали смо добијеном вредношћу Каизер-Мејер-Олкин (КМО) теста 0,526 (неопходно је да вредност буде већа од 0,3) и статистичком значајношћу Бартлет теста ($p=0,000$). На основу Кателовог теста одрона видели смо да „рез“ треба направити на осмом фактору. Издвојени фактори су именовани у складу са одговарајућим тврдњама у скали процене. Након урађене факторске

анализе утврђено је следећих 8 фактора: Први фактор именован је „Позитиван однос према школи и учењу“, други фактор „Мотивисаност“, трећи фактор именован је „Алтруистичке вредности“, четврти фактор именован је „Стимулативна клима за усвајање друштвених вредности“, пети фактор именован је „Утицај вршњака на развој хуманости и толеранције“, шести фактор именован је „Утицај вршњака на развој моралности“, Седми фактор именован је „Превенција конфликта“ и осми фактор именован је „Социо - комуникациона компетентност“.

За младе вршњаци су извор осећања припадности, блискости, разумевање, поверења и сарадње. Вршњачка група је заједница у којој се уче норме понашања и друштвени стандарди. Од тога какву вршњачку групу бира адолесцент зависи да ли ће њихов утицај бити усмерен на позитивна или ризична понашања. Охрабрујуће је да резултати неких истраживања говоре да је притисак вршњака, посебно у раној младости, више усмерен на прихватање позитивних понашања, него на негативна понашања. Овакве чињенице опомињу да је континуиран рад на подстицању пожељних вршњачких интеракција и просоцијалних облика понашања, као и на сузбијању девијантних понашања, неопходан.

Ово истраживање се првенствено бавило последицама просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини у смислу позитивног утицаја просоцијалног понашања младих на школско постигнуће, подстицање просоцијалног понашања, развој моралности и хуманости и социјалних компетенција вршњака у вршњачкој средини. Утицај просоцијалног понашања младих на остале вршњаке се може искористити и у смислу превенције или сузбијања девијантних понашања, што може бити тема неких будућих истраживања.

Последице просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини је тема која још увек није довољно истражена, а чије су могућности велике, посебно у школској средини, у којој је, поред осталог, просоцијалним понашањем могуће подстицати и академски успех. Пожељно је, и потребно, посветити већу пажњу овој теми и активно укључити све субјекте васпитно-образовног процеса како би се што више допринело позитивној интеракцији међу младима, и како би се промовисала просоцијална оријентација и подстакло просоцијално понашање, као

и његове неизбежне и вишеструке позитивне последице.

1. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Мастер Рад под називом *Последице просоцијалног понашања младих у вршњачкој средини* у целини, како у теоријском тако и у методолошком делу, у потпуности је испунио постављени истраживачки циљ и истраживачке задатке. Анализа и интерпретација резултата истраживања, који су обрађени адекватним методолошким поступцима, указују на постојеће стање у области просоцијалности, што се посебно актуелизује данас у процесу реформи школског система. Тумачење и анализа резултата истраживања омогућавају сагледавање актуелног стања и пружају могућност за промене у делу имплементацијем програма који су се на пољу подстицања просоцијалног понашања адолесцената кроз васпитне стилове у школама других земаља показали изузетно успешним.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

Да ли је теза урађена у складу са образложењем наведеним у пријави теме **ДА**

Да ли теза садржи све битне елементе **ДА**

По чему је теза оригиналан допринос науци

Недостаци тезе и њихов утицај на резултат истраживања **НЕМА**

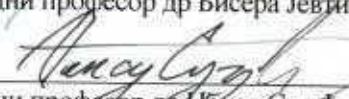
VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

- да се мастер рад прихвати а кандидату одобри јавна одбрана **ДА**
- да се мастер рад враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се мастер рад одбија

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Ванредни професор др Бисера Јевтић

Редовни професор др Ненад Сузић

Доцент др Марија Јовановић